

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej **PRO CIVITAS s.r.o.**, so sídlom v Bratislave, Astrová 2/A, IČO: 45 869 464, zastúpenej advokátskou kanceláriou verita, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Karpatská č. 18, v mene ktorej vykonáva advokáciu ako konateľ advokát JUDr. Jozef Novák, proti povinnému **L. S.**, bývajúcemu v M., **o vymoženie 1 268,29 EUR s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 18 Er 204/2012, o dovolaní oprávnenej proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 27. septembra 2012 sp. zn. 16 CoE 146/2012 takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a**.

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Oprávnená podala súdnemu exekútorovi návrh na vykonanie exekúcie proti povinnému na vymoženie sumy 1 268,29 EUR s príslušenstvom. Povinnosť povinného zaplatiť jej vymáhanú sumu preukazovala rozhodcovským rozsudkom z 25. novembra 2011 sp. zn. IDC12100759 (ďalej len „exekučný titul“) vydaným Stálym rozhodcovským súdom zriadeným pri spoločnosti ROZHODCOVSKÁ, ARBITRÁŽNA a MEDIAČNÁ, a.s., so sídlom v Bratislave, Trnavská cesta č. 7. Súdny exekútor následne v zmysle § 44 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) požiadal Okresný súd Humenné o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie.

Okresný súd Humenné (ďalej len „exekučný súd“) uznesením z 23. mája 2012 č. k. 18 Er 204/2012-17 žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie

exekúcie zamietol. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že z exekučného titulu vyplynulo, že povinný ním bol zaviazaný na peňažné plnenie z dôvodu nesplatenia úveru poskytnutého mu právnou predchodkyňou oprávnenej (Poštovou bankou, a.s.) na základe zmluvy o úvere. S prihliadnutím na povahu účastníkov a obsah zmluvy dospel k záveru, že išlo o spotrebiteľskú zmluvu. Uviedol, že dojednanie rozhodcovskej doložky v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou je neprimeranou podmienkou, ktorá spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán. Nevyhnutným dôsledkom uvedeného je nespôsobilosť rozhodcovského rozsudku byť exekučným titulom pre vykonanie exekúcie.

Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie oprávnenej uznesením z 27. septembra 2012 sp. zn. 16 CoE 146/2012 uznesenie exekučného súdu potvrdil. Potvrdenie uznesenia odôvodnil jeho vecnou správnosťou. Doplnil, že rozhodcovský rozsudok bol založený na neprijateľnej rozhodcovskej doložke v spotrebiteľskej zmluve, ktorá je neplatná a teda nevyvoláva právne účinky. Nejde o individuálne vyjednanú zmluvnú podmienku, keďže zmluvné podmienky boli vopred pripravené a nebolo možné meniť ich obsah.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala oprávnená (ďalej aj „dovolatel'ka“) dovolanie. Navrhla, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zmenil a poveril súdneho exekútora vykonaním exekúcie, alebo aby uznesenie odvolacieho súdu a uznesenie exekučného súdu zrušil a vec vrátil exekučnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila dovolacími dôvodmi uvedenými v ustanovení § 241 ods. 2 písm. a/, b/, a c/ O. s. p. Dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. konkretizovala vadami konania podľa § 237 písm. a/, d/, e/ a f/ O. s. p. (t. j. sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, že v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, že sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, a že účastníkom konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom).

Povinný sa k dovolaniu oprávnenej písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) skúmal najprv prípustnosť podaného dovolania a dospel k záveru, že v danej veci nie je prípustné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 239 O. s. p.

Prípustnosť dovolania podľa § 239 O. s. p. v predmetnej veci neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu, ani o uznesenie, ktorým by odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev (§ 109 ods. 1 písm. c/ O. s. p.) na zaujatie stanoviska, a ani o potvrdzujúce uznesenie, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Rovnako nejde ani o uznesenie odvolacieho súdu, potvrdzujúce uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozhodnuté o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, alebo o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Prípustnosť dovolania oprávnenej by v preskúmvanej veci prichádzala do úvahy, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Oprávnená procesné vady konania v zmysle § 237 písm. b/, c/, g/ O. s. p. netvrdila a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania odôvodňovala v prvom rade tým, že v danom prípade sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (§ 237 písm. a/ O. s. p.). Uvedenú vadu konania však nevyvodzovala z toho, že súdy vôbec nemali konať a rozhodovať. Ich právomoc konať v exekučnom konaní nepopierala. Vyčítala im iba to, že bez zákonom zvereného oprávnenia v exekučnom konaní skúmali prijateľnosť, či neprijateľnosť rozhodcovskej doložky. V skutočnosti tak namietala, že rozhodnutia súdov spočívajú na nesprávnej aplikácii a interpretácii ustanovení zákona č. 244/2002 Z. z.

o rozhodcovskom konaní, resp. Exekučného poriadku. Z určujúceho – obsahového – hľadiska (viď § 41 ods. 2 O. s. p.), preto nešlo z jej strany o námietku nedostatku právomoci súdov, ale o námietku inú, uvádzanú vo väzbe na otázku zákonnosti a vecnej správnosti právnych záverov súdov (ich právneho posúdenia veci), na ktorých v danom prípade založili svoje rozhodnutia.

V predmetnej veci boli rozhodnutia súdov vydané v exekučnom konaní, v ktorom právomoc súdov (exekučného súdu, ako aj súdu rozhodujúceho v inštančnom postupe) vyplýva jednoznačne priamo zo zákona (z Exekučného poriadku, napríklad z ustanovení § 29, § 38 ods. 3 a § 44 ods. 1). Námietka dovolateľky o existencii vady konania v zmysle § 237 písm. a/ O. s. p. tak nebola opodstatnená.

V dovolaní ďalej namietla existenciu vady uvedenej v § 237 písm. d/ O. s. p. tvrdiac, že exekučný súd skúmaním „materiálnej správnosti rozhodcovského rozsudku“ opätovne vec prejednal, ďalej existenciu vady uvedenej v § 237 písm. e/ O. s. p. tvrdiac, že nebol podaný návrh na zrušenie rozhodcovského rozsudku, hoci podľa zákona to bolo potrebné, a naostatok aj vadu spočívajúcu v odňatí možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p., ktorú vadu videla v odmietnutí práva na uspokojenie priznanej pohľadávky v exekučnom konaní, hoci zákonné podmienky k tomu neboli splnené, a v nedostatočnom odôvodnení súdnych rozhodnutí.

Dovolacie námietky o vadách konania spočívajúcich v prekážke právoplatne rozhodnutej veci, resp. v prekážke začatého konania, a v nedostatku návrhu na začatie konania, boli zjavne nedôvodné a nenáležité. Vychádzajúc z odôvodnenia týchto vád je zrejmé, že dovolateľka nimi v skutočnosti namietala nesprávnu aplikáciu a interpretáciu príslušných ustanovení Exekučného poriadku exekučným, aj odvolacím súdom, teda nesprávne právne posúdenie veci.

Opodstatnenou nebola ani námietka o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí oboch súdov. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd dovolaním napadnuté uznesenie riadne a postačujúco odôvodnil. V spojení s odôvodnením obsiahnutým v uznesení exekučného súdu je z neho zrejmé, z akých skutočností vyvodil záver o tom, že rozhodcovská doložka nebola dojednaná individuálne, že bola neprijateľnou (neplatnou) zmluvnou podmienkou a že ako neplatná mala za následok nedostatok oprávnenia rozhodcovského súdu na vydanie rozhodcovského rozsudku.

Dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či k odňatiu možnosti oprávnenej konať pred súdom nedošlo prípadne samotným rozhodnutím o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. O takýto dôsledok by mohlo ísť, ak by pre rozhodnutie o zamietnutí tejto žiadosti neboli splnené zákonom stanovené podmienky. V zmysle ustanovenia § 44 ods. 3 Exekučného poriadku totiž nevyhnutným dôsledkom právoplatného uznesenia o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie musí byť zastavenie exekučného konania. Nesprávnym rozhodnutím o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie by sa oprávnenej ako účastníčke exekučného konania v konečnom dôsledku odopieralo právo na výkon vykonateľného rozhodnutia, čo by sa rovnalo odmietnutiu spravodlivosti. Otázka správnosti takéhoto rozhodnutia však nevyhnutne vyžadovala zaujať stanovisko aj k právnym záverom súdov v exekučnom konaní.

Podľa názoru dovolacieho súdu v prejednávanej veci (vychádzajúc z obsahu spisu) odvolací súd i exekučný súd splnenie podmienok pre zamietnutie žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie posúdili správne.

Skúmaním platnosti rozhodcovskej doložky (dohodnutej v spotrebiteľskej veci, t. j. vo veci vyplývajúcej zo spotrebiteľského právneho vzťahu, ktorým je právny vzťah založený právnou skutočnosťou - spotrebiteľskou zmluvou) súdy v exekučnom konaní nepreskúmavali vecnú správnosť rozhodcovského rozsudku, ale len realizovali svoje oprávnenie vyplývajúce zo zákona, a to z ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, t. j. oprávnenie posúdiť, či tento exekučný titul nie je v rozpore so zákonom.

Rozhodcovský rozsudok vydaný v spotrebiteľskej veci je ako exekučný titul v rozpore so zákonom, ak rozhodcovská zmluva (či už uzavretá vo forme osobitnej zmluvy alebo rozhodcovskej doložky), na ktorej sa zakladá právomoc rozhodcovského súdu, nebola vôbec uzavretá alebo bola uzavretá neplatne. Nedostatok právomoci rozhodcovského súdu odvíjajúci sa od neexistencie, či neplatnosti rozhodcovskej zmluvy má v spotrebiteľskej veci za následok materiálnu nevykonateľnosť rozhodcovského rozsudku v zmysle jeho nezáväznosti. Takúto interpretáciu ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje účel právnej úpravy premietajúcej sa v právnych predpisoch na ochranu práv spotrebiteľa tvoriacich samostatné odvetvie práva, a to spotrebiteľské právo. Týmto účelom je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa.

Exekučný poriadok označuje za exekučný titul nielen vykonateľné rozhodnutie súdu, ale napr. aj vykonateľné rozhodnutia orgánov verejnej správy, rozhodcovských súdov a iných orgánov. V prípade, ak exekučným titulom má byť rozhodnutie orgánu verejnej správy, ktorý nemal právomoc na jeho vydanie, považuje právna teória i súdna prax takéto rozhodnutie za zdanlivé, ničotné (nulitné - paakt), teda z právneho hľadiska za neexistujúce a nikoho nezaväzujúce. Obdobné dôsledky treba priznať aj rozhodnutiu iného orgánu, ak tento orgán nemal právomoc ho vydať, pokiaľ to právna úprava nevyklučuje.

V súvislosti s otázkou, či v exekučnom konaní zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“) vylučuje skúmanie (nedostatku) právomoci rozhodcovského súdu (rozhodcu, resp. rozhodcov) rozhodnúť spor, je potrebné rozlišovať, či rozhodcovské konanie sa týka sporu zo spotrebiteľského právneho vzťahu alebo z iného právneho vzťahu.

Pokiaľ sa rozhodcovské konanie týka sporu z iného, než spotrebiteľského právneho vzťahu, ustanovenia zákona o rozhodcovskom konaní, ktoré umožňujú účastníkovi tohto konania, aby namietal nedostatok právomoci rozhodcovského súdu pre neexistenciu alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 21 ods. 2) a aby žalobou podanou na príslušnom súde sa domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku pre neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 40 ods. 1 písm. c/), vylučujú skúmanie právomoci rozhodcovského súdu v exekučnom konaní. V týchto ustanoveniach sa totiž premieta klasická rímska právna zásada (princíp) „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelym“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“ alebo „zákony sú písané pre bdelych“). Nevyužitie postupu podľa týchto ustanovení v iných, než spotrebiteľských veciach, znamená stratu možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovskú zmluvu a tým aj právomoc rozhodcovského súdu v exekučnom konaní, pretože inak by tieto ustanovenia strácali svoj zmysel – boli by nadbytočné.

Ak je však predmetom rozhodcovského konania spor zo spotrebiteľského právneho vzťahu, tento záver neplatí. Už v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 1/2012 dovolací súd uviedol, že princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach (teda v závislosti od konkrétnych okolností) ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. To znamená, že aj keď účastník rozhodcovského konania, ktorým je spotrebiteľ, nevyužije možnosť spochybniť existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní, je exekučný súd oprávnený a zároveň povinný skúmať existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy

a v prípade zisteného nedostatku v tomto smere konštatovať rozpor rozhodcovského rozsudku so zákonom, znamenajúci neúčinnosť, a teda nezáväznosť tohto exekučného titulu.

Takúto interpretáciu označených ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní v spojitosti s § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje naplnenie príkazu vyplývajúceho z princípu ochrany práv spotrebiteľa, ktorým je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa. Ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov.

Okrem toho tento výklad možno podoprieť aj povinnosťou súdu rešpektovať základné právo na spravodlivú súdnu ochranu zaručené článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Toto právo sa zaručuje nielen tomu, kto uplatňuje svoje práva, ale aj tomu, proti komu je uplatňovaný nejaký nárok. V spotrebiteľských veciach je pomerne časté, že všeobecný súd môže prvýkrát poskytnúť spotrebiteľovi z úradnej povinnosti (teda bez akejkoľvek procesnej aktivity spotrebiteľa) účinnú spravodlivú ochranu jeho práv až po podaní návrhu na exekúciu rozhodcovského rozsudku.

V preskúmvanej veci súdy v exekučnom konaní správne konšatovali neprijateľnosť a tým aj neplatnosť rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná a že spôsobovala nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech povinného. Listiny predložené oprávnenou takýto záver umožňovali. Z úverovej zmluvy uzavretej medzi oprávnenou a povinným vyplýva, že rozhodcovská doložka bola medzi zmluvnými stranami dohodnutá už podpisom zmluvy s odkazom na Obchodné podmienky pre úver (verzia 1/2008 bod 11.2). Dovolací súd sa stotožňuje aj s dôvodmi, ktorými súdy v exekučnom konaní odôvodnili nevyváženosť dohodnutej rozhodcovskej doložky.

Vecnú správnosť dovolaními napadnutých uznesení nebola spôsobilá spochybniť ani námietka oprávnenej, podľa ktorej rozhodcovská doložka nemôže predstavovať neprijateľnú podmienku, pretože bola naformulovaná a dojednaná na základe splnenia zákonnej povinnosti vyplývajúcej pre jej právnu predchodkyňu z ustanovenia § 93b ods. 1 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy o úvere. Uvedené ustanovenie totiž podľa názoru dovolacieho súdu nijako nezbavovalo právnu predchodkyňu oprávnenej povinnosti predložiť povinnému návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy takým spôsobom, aby z neho bolo dostatočne zrejmé, že povinnému sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať takýto návrh, a aby bolo z neho tiež zrejmé, že mu boli poskytnuté

aj jasné a zrozumiteľné informácie, čo znamená riešenie sporov v rozhodcovskom konaní. Pokiaľ právna predchodkyňa oprávnenej takto nepostupovala, resp. pokiaľ takýto postup nebol oprávnenou doložený listinami pripojenými k návrhu na exekúciu, súdy správne konštatovali neprijateľnosť rozhodcovskej doložky. Rozhodcovská zmluva uzavretá so spotrebiteľom, ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o možnosti voľby medzi viacerými riešeniami a informácie o tom, čo tá ktorá voľba konkrétne znamená.

Na vecnej správnosti dovolaním napadnutých rozhodnutí taktiež nemohla nič zmeniť ani námietka o aplikácii ustanovenia § 53 ods. 4 písm. r/ Obč. zákonníka, hoci v čase uzavretia zmluvy o úvere ešte nebolo účinné. Záver o neprijateľnosti rozhodcovskej doložky (z dôvodov už uvedených) s následkom jej neplatnosti totiž pri použití eurokonformného výkladu umožňovali už aj ustanovenia Obč. zákonníka platné v čase uzavretia zmluvy o úvere, a to § 53 ods. 3 a 4 tohto predpisu.

Správnym rozhodnutím o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie preto nebola oprávnenej odňatá možnosť konať pred súdom.

Keďže prípustnosť dovolania oprávnenej nemožno vyvodiť z ustanovení § 239 O. s. p. a neboli zistené ani vady konania v zmysle § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky jej dovolanie odmietol podľa § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. v spojení s § 243b ods. 5 O. s. p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný.

O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O. s. p. (s použitím analógie) v spojení s § 243b ods. 5 O. s. p., keď neboli dané dôvody pre použitie odseku 2 tohto ustanovenia, pretože povinnému v súvislosti s dovolacím konaním žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 22. októbra 2014

Za správnosť vyhotovenia:

Zuzana Pudmarčíková

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.

predseda senátu

